

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL ATISISAKYMO NAGRINĖTI PRAŠYMĄ NR. 1A-20/2019

2020 m. sausio 22 d. Nr. KT8-A-S8/2020

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvarstė pareiškėjų – [duomenys neskelbiami] ir [duomenys neskelbiami] ([duomenys neskelbiami]) (toliau – ir pareiškėjai) – prašymą Nr. 1A-20/2019.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Pareiškėjai prašo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijai neprieštarauja:

– Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 168 straipsnio 3 dalis (2017 m. birželio 6 d. redakcija) tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus vadovo teisė duoti sutikimą atleisti profesinės sąjungos valdymo (tarybos) organo narį vietoj pačios profesinės sąjungos;

– DK 59 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta, kad valstybės valdoma įmonė, kurios turto (96 proc.) savininkė yra valstybė, nepatenka į DK 59 straipsnio išimtį;

– DK 59 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta, kad profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) narys gali būti atleidžiamas garantijų laikotarpiu darbdavio valia, nesant tam objektyvių pagrindų.

2. Pareiškėjų ginčijamos DK 168 straipsnio 3 dalies pagrindu pareiškėjo [duomenys neskelbiami] darbdaviui [duomenys neskelbiami] paprašius, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI) Vilniaus teritorinio skyriaus vadovas 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimu (toliau – VDI 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimas) suteikė

sutikimą nutraukti darbo sutartį su pareiškėju [duomenys neskelbiami], darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) nariu (toliau – pareiškėjas, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) narys).

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2018 m. birželio 11 d. sprendimu patenkino pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) nario, skundą ir panaikino VDI 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimą. Šis teismas padarė išvadą, kad VDI 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimu sutikimas pareiškėjo darbdaviui nutraukti darbo sutartį su pareiškėju, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) nariu, suteiktas nepagrįstai.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2018 m. gruodžio 19 d. nutartimi panaikino minėtą Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. birželio 11 d. sprendimą ir perdavė jam bylą nagrinėti iš naujo. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas šioje nutartyje pažymėjo, kad VDI teritorinio skyriaus vadovas, priimdamas sprendimą, turi vertinti tik tai, ar darbuotojo vykdoma darbuotojų atstovavimo veikla nėra tas veiksnys, kuris nulėmė darbdavio apsisprendimą tokį darbuotoją atleisti. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas netyrė, ar šie aspektai buvo vertinami priimant VDI 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2018 m. gruodžio 19 d. nutartyje taip pat pažymėjo, kad DK 59 straipsnio nuostatų taikymo pagrįstumas ar nepagrįstumas patenka į individualaus darbo ginčo nagrinėjimo sritį, todėl vertinant VDI teritorinio padalinio vadovo sprendimo teisėtumą, aiškinti DK 59 straipsnio 1 dalies nuostatas nėra nagrinėjamo administracinio ginčo dalykas.

Vilniaus apygardos administracinis teismas, iš naujo išnagrinėjęs klausimą dėl VDI 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimo siekiamo atleisti darbuotojo nediskriminavimo aspektu, 2019 m. balandžio 18 d. sprendimu pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) nario, skundą atmetė kaip nepagrįstą.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas neskundžiama 2019 m. birželio 26 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. balandžio 18 d. sprendimo dalį, kuria pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) nario, skundas atmestas kaip nepagrįstas. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas šioje nutartyje konstatavo, kad jis nevertina argumentų dėl pareiškėjo, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) nario, atleidimo aplinkybių, kurios yra nagrinėjimo dalykas sprendžiant darbo ginčą bendrosios kompetencijos teismuose.

3. Pareiškėjų prašymas Konstituciniam Teismui pateiktas 2019 m. spalio 11 d.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

4. Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį (2019 m. kovo 21 d. redakcija) kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones.

Konstitucijos 105 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad Konstitucinis Teismas nagrinėja ir priima sprendimą, ar neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti Seimo priimti aktai, o šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Konstitucinis Teismas taip pat nagrinėja, ar neprieštarauja Konstitucijai ir įstatymams Respublikos Prezidento aktai ir Respublikos Vyriausybės aktai.

5. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją jis nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų (*inter alia* 2011 m. rugsėjo 5 d. sprendimas, 2017 m. kovo 15 d. nutarimas, 2018 m. rugsėjo 20 d. sprendimas); teisės taikymo klausimus sprenžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus; įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas (*inter alia* 2006 m. lapkričio 20 d., 2016 m. gegužės 9 d. sprendimai, 2017 m. kovo 15 d. nutarimas); teisės taikymo klausimus sprenžia teismas, nagrinėjantis konkrečią bylą (2010 m. gegužės 3 d. sprendimas, 2019 m. gruodžio 11 d. sprendimas Nr. KT64-A-S50/2019, 2019 m. gruodžio 18 d. sprendimas Nr. KT75-A-S61/2019); nagrinėjamosiose bylose taikydami įstatymus, kitus teisės aktus, juose vartojamas sąvokas turi aiškinti nagrinėjantys bylas teismai (2012 m. balandžio 18 d. nutarimas, 2019 m. gruodžio 18 d. sprendimas Nr. KT75-A-S61/2019); prašymai išspręsti teisės taikymo klausimus yra nežinybingi Konstituciniam Teismui (*inter alia* 2019 m. lapkričio 20 d. sprendimas Nr. KT49-A-S36/2019, 2019 m. lapkričio 28 d. sprendimas Nr. KT57-A-S43/2019, 2019 m. gruodžio 11 d. sprendimas Nr. KT64-A-S50/2019).

6. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje (2019 m. kovo 21 d. redakcija) nurodytas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai ir (ar) įstatymams neprieštarauja tik tokie Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyti aktai, kurių pagrindu priimtas sprendimas galėjo pažeisti šio asmens konstitucines teises ar laisves; pagal Konstituciją minėtas asmuo neturi teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu nebuvo priimta tokio sprendimo (*inter alia* 2019 m. lapkričio 6 d. sprendimas Nr. KT43-A-S31/2019, 2019 m. gruodžio 11 d. sprendimas Nr. KT62-A-S48/2019, 2019 m. gruodžio 18 d. sprendimas Nr. KT87-A-S72/2019).

7. Sprendžiant dėl pareiškėjų prašymo dalies, kurioje prašoma ištirti DK 168 straipsnio 3 dalies (2017 m. birželio 6 d. redakcija) tiek, kiek nurodyta, atitiktą Konstitucijai, priėmimo, pažymėtina, kad pareiškėjai savo abejones grindžia, jų manymu, esančiais prieštaravimais tarp minėtos ginčijamos DK nuostatos ir Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymo, *inter alia* teigdami, kad VDI teritorinio skyriaus vadovas neturi įgaliojimų nagrinėti darbdavio prašymą suteikti sutikimą nutraukti darbo

sutartį pagal DK 59 straipsnio 1 dalį su darbuotoju, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) nariu, ir kad tokią teisę turi tik profesinės sąjungos valdymo organas ir teismas.

7.1. Pareiškėjų nuomone, esant tokiems dviejų minėtų įstatymų prieštaravimams, taikytinas specialusis Profesinių sąjungų įstatymas, pagal kurio *inter alia* 21 straipsnio (2013 m. birželio 13 d. redakcija) 1 dalį, profesinės sąjungos narystės klausimų sprendimas „pirma instancija“ yra išimtinė profesinės sąjungos tarybos teisė. Todėl, anot pareiškėjų, „taikant analogiją, tik darbuotojai (išrinkta darbuotojų atstovų taryba) gali duoti sutikimą atleisti jos valdymo (tarybos) narį. Priešingu atveju būtų paneigtas profesinių sąjungų veiklos principas, įtvirtintas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymo 3 straipsnyje <...>“.

7.2. Pareiškėjų teigimu, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis kartu su galiojančiais įstatymais (DK 168 straipsnio 3 dalis ir Profesinių sąjungų įstatymo 21 straipsnio 1 dalis) „įveda teisinį neaiškumą: susidaro tokia situacija, jog darbuotojų atstovų garantijų klausimas sprendžiamas, jas panaikinant VDI teritorinio skyriaus vadovo sprendimu, kuris yra ginčijamas administracine tvarka, ir gaunant profesinės sąjungos tarybos sutikimą, ginčijamą bendrosios kompetencijos teismuose“.

8. Taigi šioje prašymo dalyje pareiškėjai iš esmės kelia dviejų įstatymų, t. y. DK 168 straipsnio 3 dalies (2017 m. birželio 6 d. redakcija) ir Profesinių sąjungų įstatymo 21 straipsnio (2013 m. birželio 13 d. redakcija) 1 dalies, nuostatų taikymo, *inter alia* galimos jų kolizijos, klausimus, o ne prašo ištirti DK 168 straipsnio 3 dalies (2017 m. birželio 6 d. redakcija) tiek, kiek nurodyta, atitiktį Konstitucijai.

9. Minėta, kad pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų; teisės taikymo klausimus sprendžia teismas, nagrinėjantis konkrečią bylą; nagrinėjamose bylose taikydami įstatymus, kitus teisės aktus, juose vartojamas sąvokas turi aiškinti nagrinėjantys bylas teismai; prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui.

10. Šio sprendimo kontekste pažymėtina ir tai, kad Konstitucinis Teismas 1994 m. lapkričio 18 d. nutarime, sprenddamas dėl šiame nutarime nagrinėtų teisės aktų normų santykio, yra konstatavęs, kad normų santykio klausimas yra klausimas dėl normų kolizijos, o Konstitucinis Teismas tokių klausimų nenagrinėja.

11. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad pareiškėjų prašymo dalis ištirti DK 168 straipsnio 3 dalies (2017 m. birželio 6 d. redakcija) tiek, kiek nurodyta, atitiktį Konstitucijai, yra nežinybinga Konstituciniam Teismui.

12. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą, jeigu jo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

13. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad yra pagrindas atsisakyti priimti nagrinėti šią pareiškėjų prašymo dalį.

14. Sprendžiant dėl pareiškėjų prašymo dalių, kuriose jie prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja DK 59 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta, kad valstybės valdoma įmonė (nagrinėjamu atveju [duomenys neskelbiami]), kurios turto (96 proc.) savininkė yra valstybė, nepatenka į DK 59 straipsnio išimtį, ir tiek, kiek joje, pasak pareiškėjų, nustatyta, kad profesinės sąjungos valdymo organo (tarybos) narys gali būti atleidžiamas garantijų laikotarpiu darbdavio valia, nesant tam objektyvių pagrindų, priėmimo, pažymėtina, kad šiose prašymo dalyse pareiškėjai savo konstitucinių teisių ir laisvių pažeidimą iš esmės sieja su VDI 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimu suteiktu sutikimu pareiškėjo darbdaviui nutraukti darbo sutartį su pareiškėju, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) nariu, ir teigia, kad DK 59 straipsnio 1 dalyje nustatytas atleidimo iš darbo pagrindas negali būti taikomas darbdaviui atleidžiant darbuotojus, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos (tarybos) narius.

15. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartyje, taip pat ir šio teismo 2019 m. birželio 26 d. nutartyje konstatuota, kad pareiškėjų ginčijamos DK 59 straipsnio 1 dalies nuostatos taikymo pagrįstumo klausimas yra individualaus ginčo nagrinėjimo dalykas, nepatenkantis į nagrinėto administracinio ginčo sritį. Minėta ir tai, kad administraciniai teismai pareiškėjų ginčijamo teisinio reguliavimo pagrindu nagrinėjo klausimą tik dėl VDI 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimu suteikto sutikimo atleisti pareiškėją, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) narį, jo nediskriminavimo aspektu pagrįstumo.

16. Vadinasi, minėtos Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gruodžio 19 d. ir 2019 m. birželio 26 d. nutartys, kuriose buvo vertinamas VDI 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimu suteikto sutikimo atleisti pareiškėją, darbuotojų profesinės sąjungos valdybos organo (tarybos) narį, jo nediskriminavimo aspektu pagrįstumas, negali būti laikomos ginčijamos DK 59 straipsnio 1 dalies pagrindu priimtais sprendimais, kurie galėjo pažeisti pareiškėjų konstitucines teises ar laisves. Tokiu sprendimu nelaikytinas ir minėtas VDI 2017 m. gruodžio 11 d. sprendimas.

17. Minėta, kad Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje (2019 m. kovo 21 d. redakcija) nurodytas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai ir (ar) įstatymams neprieštarauja ne bet kokie Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyti aktai, o tik tokie jose nurodyti aktai, kurių pagrindu priimtas sprendimas galėjo pažeisti šio asmens konstitucines teises ar laisves.

18. Taigi darytina išvada, kad pareiškėjų ginčijamos DK 59 straipsnio 1 dalies normos pagrindu nebuvo priimtas sprendimas, kuriuo galėjo būti pažeistos pareiškėjų konstitucinės teisės ir laisvės.

19. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad pagal Konstituciją pareiškėjai neturi teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja tiek, kiek nurodyta, DK 59 straipsnio 1 dalis.

20. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 1 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymas paduotas institucijos ar asmens, neturinčio teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą.

21. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad yra pagrindas atsisakyti priimti nagrinėti šias pareiškėjų prašymo dalis.

22. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad yra pagrindas atsisakyti priimti nagrinėti pareiškėjų prašymą.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 25 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 28 straipsniu, 69 straipsnio 1 dalies 1, 2 punktais, 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

Atsisakyti nagrinėti pareiškėjų – [duomenys neskelbiami] ir [duomenys neskelbiami] ([duomenys neskelbiami]) – prašymą Nr. 1A-20/2019.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas